

emberekkel Ázsiában. Nem mindenki ad hitelt Dr. Hayes verziójának a történelmünket illetően. Minél tovább követjük nyomon visszafelé az emberi mitogenetikai fát, – mutatnak rá – annál több a bizonytalanság – így további kutatás lenne kívánatos. A Vanessa Hayes kutatócsoportja által feltárt akár genetikai, akár éghajlati bizonyítékok keveréke nem fest elég meggyőző képet azokról a tapasztalatokról, amelyek a modern emberek hajdani őseinek egy bizonyos ágáról szólnak.

(*The Economist*)

George Eaton²

Thomas Piketty: „Lesz egy újabb gazdasági összeomlás”

A francia közgazdász, a *Capital and Ideology*³ ('Tőke és ideológia') szerzője a brexitről, a brit Munkáspárt vereségéről és a következő válságról.

A stagnáló termelékenység korában Thomas Piketty figyelemre méltó kívülállónak tekinthető. 2013-ban a francia közgazdász megjelentette *A tőke a 21. században* című, 696 oldalas kritikáját a gazdaságról és a jövedelem-egyenlőtlenségről, amely 2,5 millió példányban kelt el. Miután Pikettynek sikerült világméretű olvasóközönséget szereznie, most egy még nagyobb terjedelmű folytatással állt elő, az 1150 oldalas *Capital and Ideology*-val. Az új könyv egyetlenekkel teli elődjével szemben az eszmék világára helyezi a hangsúlyt. Piketty elveti az ortodox marxista nézetet az osztályharcról mint a „történelem hajtómotorjáról”, és ehelyett az ideológia szerepét hangsúlyozza a kapitalizmus fenntartása és megkérdőjelezése szempontjából.

„A lényeg az, hogy nincsenek olyan determinisztikus gazdasági, technológiai vagy kulturális erők, amelyek egyes társadalmakban nagyobb egyenlőtlenséget vagy egyenlőséget hoznának létre, mint másutt” – mondta nekem a fiatalos és jóképű, negyvenes éveit végén járó Piketty, amikor nemrégiben a *New Statesman* szerkesztőségében találkoztunk. Piketty olyan intézkedéseket szorgalmaz annak részeként, amit „részvételi szocializmusnak” nevez, mint például akár 90%-os jövedelem- és vagyonadókulcsot, 120 000 euró (kb. 37 millió forint) összegű általános öröklést minden 25 éves számára, és 10 százalék felső korlátot a részvényesek szavazati jogára.

A háború utáni keynesi érában, amikor az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság akár 98 százalékos adókulcsot is kivetett, gyorsabban nőtt a gazdaság és kisebbek voltak a jövedelmek közti különbségek – írja Piketty. Vajon járható-e ez az út a globalizáció és a rendkívül gyorsan mozgó tőke világában? Piketty válasza az volt, hogy véget kell vetni a fennálló helyzetnek. „Hát igen, ezt kell eldönteni, hogy megszervezzük-e a tőkeirányítást vagy sem. Egyes kormányok, köztük az Egyesült Államoké és az Egyesült Királyságé is, azt javasolják, hogy az emberek mozgását irányítsuk, és hogy kordában tartsuk a bevándorlást. Részemről inkább a tőkét irányítanám, mint az embereket.” Majd hozzátette: „Van egyfajta nézet, mi szerint a közoktatást és az állami infrastruktúrát kihasználva meggazdagodunk, aztán szentesített jogunknak tekintjük, hogy megnyomjuk a gombot, és valahová máshová vigyük át ezt a gazdagságot, és aztán senki sem akadhat a nyomunkra – ebben a folyamatban nincs semmi természetes. Nagyon bonyolult jogrendszerrel van itt szó, amely lehetővé teszi ezt.”

Thomas Piketty 1971-ben született Párizs egyik külvárosában, Clichyben baloldali érzelmű szülők gyermekeként, akik korábban a trockista Munkásharc (*Lutte Ouvrière*) párt tagjai voltak. Piketty soha nem azonosult a forradalmi baloldallal. A Szovjetunióban tett 1991-es látogatása, amelynek során megdöbbenette az élelmiszerért sorba állók látványa, meggyőzte a piacgazdaság és a magántulajdon szükségességéről.

2 George Eaton a *New Statesman* magazin vezető online szerkesztője.

3 *Capital and Ideology* ('Tőke és ideológia'), eredeti francia címén *Capital et Idéologie*, Éditions de Seuil, 2019, 1150 pp).

A London School of Economics elvégzése után, a javak újraelosztását tárgyaló PhD-ját alig 22 évesen befejezve, Piketty egyetemi adjunktus lett a Massachusettsi Műszaki Egyetemen (MIT). Szellemi jelenléte érezhető volt a francia és az európai politika színterén, 2007-ben Ségolène Royalnak, a Szocialista Párt elnökjelöltjének gazdasági tanácsadójaként szolgált. 2015 szeptemberében John McDonnell brit munkáspárti árnycikkancellár gazdasági tanácsadó bizottságához csatlakozott, hogy már 2016 júniusában le is mondjon, időhiányra és azon aggodalmaira hivatkozva, hogy az EU-s népszavazás során a Munkáspárt „gyengén kampányolt”.

Mit gondol, miért veszítette el a Munkáspárt a 2019-es általános választásokat? „Ez a választás alapvetően a brexitről szól. Nem állítom, hogy a Munkáspárt vezetősége a létező legjobb módon kezelte a helyzetet, de ez messze túlmutat a Munkáspárt és Jeremy Corbyn ügyén. A probléma a brexit, és a probléma a globalizáció: hogy miként szervezzük meg az utóbbit. Szerettem volna, ha a Munkáspárt sokkal építőbb javaslatokat tesz az ügyben, hogy miként változtassuk meg Európát.” Felhívta a figyelmet, hogy ha az EU nem szakít egy olyan gazdasági modellel, amely „kedvez a magas társadalmi mobilitással jellemezhető csoportoknak” és „a hátrányos helyzetűek ellen van”, akkor további tagállamok fognak távozásra szavazni. „Ha nem változtatunk az EU felépítésén, akkor egy újabb brexit van kilátásban.” Vajon az a probléma, hogy olyan politikusok, mint Boris Johnson és Donald Trump egyszerűbb és világosabb javaslattal állnak elő, mint a baloldal? „A bevándorlásellenes politikai üzenet, amely az idegeneket és a külföldi munkavállalókat okolja, elég egyszerű, ezzel szemben az általam képviselt szocialista föderalista tervezet elég bonyolult” – ismerte el Piketty. Majd így folytatta: „Végül a bevándorlásellenes üzenet nem fogja megoldani az egyenlőtlenség problémáját, nem fog működni. Egy ponton el kell majd jutnunk a bonyolultabb – nemzetközibb és szocialista – üzenethez.”

Azon a napon, amelyen találkoztunk, a koronavírus már beárnyékolta a világ gazdasági hangulatát. Fél-e Piketty egy újabb gazdasági összeomlástól? „Azt gondolom, hogy lesz egy újabb gazdasági összeomlás, ez világos

mindazzal a végrehajtott mennyiségi enyhítéssel (QE), mindazzal az eszközképzéssel és a megnövelt vagyonomérleggel a pénzügyi szektorban. A pénzügyi összeomlások kora nem ért véget, ez biztos.” A fentiek és a baloldal sorozatos vereségei ellenére Piketty kitart amellett, hogy jelenleg derülátóbb, mint amikor *A tőke a 21. században* című könyvét írta. Történelmi kutatásai megújították az emberi tevékenységbe vetett hitét. „Svédország rendkívül fejletlen társadalomnak számított a huszadik század elejéig – jegyezte meg. – Nagyon gyorsan átalakult egy békés társadalmi mobilizáció segítségével. Piketty még az ún. Overton-ablak szélesítésével is vigasztalt – ez azoknak az intézkedéseknek a körét jelenti, amelyet a szavazók és a politikai elit elfogadhatónak tartanak. Alig négy évvel ezelőtt egy bostoni vita során azon fáradozott, hogy meggyőzze a demokratikus elnökjelölt Elizabeth Warren-t a vagyonadó előnyeiről. (Warren jelenleg 8 százalékos adókulcsot támogat.) „Na most akkor 90 százalékot javaslok, és még így is mindig nagyon elébe megyek a dolgoknak, amelyek azonban gyorsan változhatnak” – viccelődött Piketty. *(The New Statesman)*

Jekatyerina Szinyelsikova

Oroszország legjobban fizetett állásai

A fűrómestereknek és a dohánytermelőknek Oroszországba vezet az aranybiletájuk⁴

Oroszországban alacsonyak a fizetések, de magas a foglalkoztatottság. Itt nem sokan gazdagodnak meg, de bőséggel van állás, és már jó pár évtizede ez az uralkodó tendencia. „Ez az ára annak a döntésnek, amelyet az orosz hatóságok még annak idején az 1990-es években

4 Utalás a *Charlie és a csokigyár* (*Charlie and the Chocolate Factory*) című, 2005-ben készült amerikai filmre, amely Roald Dahl *Karcsi és a csokoládégyár* című híres regényén alapul. A főszereplő szegény sorsú kisfiút egy csokoládéba rejtett aranybiletá indítja el azon a kalandos úton, amelynek a végén megörökli a csokoládégyárat.